

Mottagare
Regionstyrelsen

Bidragsöversyn kultur och fritid

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att

- Förslag till remissupplaga av ”Regler för stöd på kultur- och fritidsområdet” godkänns.
- Utlysa möjlighet för aktörer på kulturområdet och allmänheten att under perioden 2022-11-24 till 2022-12-15 inkomma med remissvar.
- Ärendet anses omedelbart justerat.

Sammanfattning

Region Gotlands stödgivning på kulturområdet har halkat efter övriga Sverige, särskilt gällande den kommunala finansieringen. Gotland saknar också regionala medel utanför kultursamverkansmodellen, vilket bland annat har hindrat stödgivning till fria professionella kulturskapare samt till regionala projekt och produktionsstöd. En ytterligare aspekt är att indexreglering av stödbeloppen har saknats, vilket inneburit en reell minskning för varje år.

Tidigare politiska beslut gällande nedskärningar av personal och stödbudget har påverkat kulturutbudet för medborgarna negativt och begränsat möjligheterna till utveckling, såväl på regional nivå som för områdets aktörer.

I samband med pandemin blev det akut tydligt att Region Gotlands nuvarande stöd till kulturen inte motsvarar de behov som funnits under en längre tid samt att nuvarande bidragsbestämmelserna behövde uppdateras för att kunna inkludera fler aktörer och konstområden i stödgivningen.

Bidragsöversynen på kulturens område har resulterat i ett förslag till regler för stöd på kultur- och fritidsområdet (bilaga 1). Förslaget är baserat på analys av kartläggning samt dialoger. En fullständig beskrivning av underlag finns i projektrapporten (bilaga 2).

Förslaget innebär att samtliga befintliga stödformer behålls med några förändringar i formuleringar och kriterier. Bland annat möjliggörs stödgivning till fria professionella kulturskapare och stöd till samlingslokalhållande föreningar förändras i linje med mål 3.1.4 i Kulturplan 2021-2024.

Tre nya stöd föreslås:

Projektstöd	För regional kulturutveckling: Metod-, målgrupps- och produktutveckling, innovation, samverkan och professionalisering (medfinansiering för regionala, nationella och internationella projekt).
Produktionsstöd	För kulturskapande och kulturproduktion för alla konstarter, i olika delar av arbetsprocessen från idé till färdigt verk.
Kulturstipendier för yrkesverksamma	För att främja yrkesverksamma konstnärers möjligheter att bedriva, fördjupa och utveckla sin konstnärliga verksamhet, främja konstnärlig utveckling och stödja nyskapande kultur.

I samband med kartläggningen har det synliggjorts att Region Gotland på grund av resursbrist inte i tillräckligt hög grad lever upp till nuvarande lagkrav i undantagsreglerna för statsstöd kring kommunikation, bedömningsprocess och uppföljning samt att arbetet med arkivering och ärendeadministration är eftersatt. Det nya stödsystemet bedöms svara mot de behov som framkommit i bidragsöversynen samt skapa förutsättningar för en kvalitetssäker hantering.

För att Region Gotlands arbete på kulturområdet ska kunna motsvara den regionala målbilden samt möta lagkrav kommer ett äskande att presenteras i samband med strategisk plan och budget inför budget 2024. Förvaltningen bedömer att behovet är 5,8 mnkr i ökad stödgivning samt 0,5 mnkr för kvalitetssäker hantering. I rapporten (bilaga 2, 5.1 Resurssättning) beskrivs en målbudget i förhållande till ansökningsbelopp och de behov som framkommit under kartläggning och dialogmöten.

Om ramförstärkning inte sker eller om en successiv ramförstärkning tillförs mot målbudgeten, kan det innebära att hanteringen även fortsatt inte helt når lagkrav eller att stöd utgår (gäller framför allt de nya stöden projektstöd, produktionsstöd och stipendier för yrkesverksamma) samt att stödgivningen inte kan svara upp mot målbilden.

Ärendebeskrivning

Regionstyrelseförvaltningen har fått i uppdrag att genomföra en bidragsöversyn på kultur- och fritidsområdet i syfte att revidera gällande bidragsbestämmelser samt skapa tydliga strukturer för arbetsprocesser och kvalitetssäkring. I den första delen har översyn gjorts för stöden på kulturens område. Översynen har resulterat i ett förslag till regler för stöd på kultur- och fritidsområdet (bilaga 1), vilket här presenteras för godkännande samt öppen remiss. Detta regelverk är tänkt att börja gälla från 2023-06-01 och nyttjas till fullo då medel möjliggör samtliga stöd. Under 2023 kompletteras regelverket med övriga stöd (stöd på fritidsområdet, sociala föreningar, studieförbund m fl) efter att andra delen av bidragsöversynen genomförts.

Förslaget till nytt stödsystem är baserat på dialoger (se bilaga 2, rubrik 1.3.1) med området, andra regioner och kommuner, Region Gotlands jurist,

utbildnings- och arbetslivsförvaltningen samt avdelningen för regional utveckling. Projektrapporten utgör underlag för det föreslagna stödsystemet. En utförlig beskrivning av projektprocessen samt dess resultat finns i den bifogade projektrapporten (bilaga 2).

Detta ärende gäller beslut om fastställande av remissupplaga samt öppen remiss för dokumentet *regler för stöd på kultur- och fritidsområdet*, dvs själva ramverket för stödsystemet. Till kultur- och fritidsberedningens första möte 2023 lyfts sedan det slutgiltiga förslaget efter remiss samt ytterligare ett dokument – *riktlinjer för tillämpning av regler* (inkl hantering och arbetsprocesser). Riktlinjerna beslutas av regionstyrelsen i februari med villkorat beslut, dvs under förutsättning att regler för stöd beslutas av regionfullmäktige i mars. Ett arbetsdokument för riktlinjer är bifogat rapporten i detta ärende.

Förslag till nytt stödsystem

Förslaget innebär att samtliga befintliga stödformer behålls med några förändringar i formuleringar och kriterier. En större förändring är att stödgivning ska kunna ske till fria professionella kulturskapare med F- eller FA-skattsedel. Stödet till samlingslokalhållande föreningar förändras också i linje med mål 3.1.4 i Kulturplan 2021-2024 för att ”öppen och offentlig verksamhet ska premieras” och bedöms mot planerad samt tidigare genomförd verksamhet istället för rapportering av uthyrningstillfällen.

Förutom de befintliga stöden tillkommer tre nya stöd:

- Projektstöd
- Produktionsstöd alla konstarter (tidigare endast film och litteratur)
- Kulturstipendier för yrkesverksamma

De allmänna bestämmelserna har uppdaterats med inspiration från andra kommuner och regioner samt rådgivning från Region Gotlands jurister. Där fastslås vad som gäller för stödgivningen från ansökan till uppföljning och granskning, vilket utgör en grund för arbetet mot bland annat välfärdsbedrägerier.

Beskrivning och bedömning

I samband med pandemin blev det akut tydligt att Region Gotlands nuvarande stöd till kulturen inte motsvarar de behov som funnits under en längre tid samt att nuvarande bidragsbestämmelserna behövde uppdateras för att kunna inkludera fler aktörer i stödgivningen. Erfarenheterna av de stöd som fördelats under pandemin, bland annat de särskilda uppdragen till kulturskapare, förstärkta verksamhetsstöd och arrangörsstöd samt dialoger och enkäter med det gotländska kulturlivets aktörer ligger till grund för utformningen av stödsystemet samt uppdaterade riktlinjer för att kunna långsiktigt kunna säkerställa kulturens utveckling framåt.

I en nationell jämförelse med övriga regioner märks att Gotland är den enda region som i dagsläget inte har stödformer för fria professionella kulturskapare,

vilket ger sämre förutsättningar för denna grupp att verka här än i övriga Sverige. Frågan om samhällets stöd till fria professionella kulturskapare har även uppmärksammats nationellt, bland annat i samband med och efter pandemin. Rapporten ”Från kris till kraft – återstart för kulturen” (SOU 2021:77) listar förslag som ska bidra till ett starkt, hållbart och dynamiskt kulturliv på längre sikt. Där lyfts vikten av att förstärka kulturens ekonomiska förutsättningar långsiktigt samt att skapa förbättrade förutsättningar för kulturella och kreativa näringar/verksamheter. I rapporten ”Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher” (SOU 2022:44) är en av sex föreslagna prioriteringar ”förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd”.

Tre nya stöd föreslås för att kunna möta de uppmärksammade behoven hos gruppen fria professionella kulturskapare samt övriga aktörer: Projektstöd, produktionsstöd och stipendier för yrkesverksamma kulturskapare.

Projektstöd

Gotland har i många år gått miste om extern finansiering för regionala kulturprojekt på grund av att medel för kulturutveckling saknats – något som de flesta andra regioner har för matchning mot sökta medel där egenfinansiering krävs. Det föreslagna projektstödet svarar mot behovet av medfinansiering för regionala/nationella/internationella projekt, förnyelse och regional utveckling inom kulturområdet samt ökat stöd riktat mot de kulturella och kreativa verksamheterna. Detta stöd möjliggör för verksamheter att bland annat kunna söka EU-medel och regionala utvecklingsmedel från Kulturrådet.

Projektstödet möjliggör tidsbegränsade projekt som bidrar till Gotlands regionala utveckling på kulturens område och riktas mot metod-, målgrupps- och produktutveckling, innovation, samverkan och professionalisering. Syftet är att främja förnyelse och regional utveckling inom kulturområdet samt kulturella och kreativa verksamheter. Stödet är tänkt att möjliggöra medfinansiering för regionala/nationella/internationella projekt. Stödet kan sökas av fri professionell kulturskapare med F- eller FA-skattsedel baserad på Gotland, ensam eller i grupp, samt kulturorganisation baserad på Gotland.

Produktionsstöd

Ett separat stöd, produktionsstöd, bör möjliggöra främjande av kulturskapande och kulturproduktion på Gotland, för olika delar av arbetsprocessen från idé till färdigt verk. Syftet är att främja tillgång till ett varierat kulturutbud av hög kvalitet och stödja professionella kulturskapares verksamhet på Gotland. Stödet kan sökas av fri professionell kulturskapare med F- eller FA-skattsedel baserad på Gotland, ensam eller i grupp. Fri professionell kulturskapare där verksamheten har sitt säte på Gotland prioriteras.

Produktionsstödet syftar till att stärka kulturskapandet utanför de regionala kulturinstitutionerna som idag endast kan erbjuda begränsade möjligheter för att kunna engagera fria professionella kulturskapare och ta dessas idéer tillvara. Idag fördelas produktionsstöd till litteratur och film. För övriga konstarter

finns i dagsläget endast arrangörsstödet, vilket medfört att många kulturskapare tvingats bli arrangörer för att kunna visa upp sin produktion. Det föreslagna produktionsstödet gör det möjligt att stärka samtliga konstarter i kulturskapandet och arrangörsstödet kan då fokusera på att stärka arrangörer istället.

Stipendier för yrkesverksamma kulturskapare

Det stöd som kanske efterfrågats mest på Gotland är stipendier för yrkesverksamma kulturskapare och konstnärer. Idag finns endast kulturarbetarstipendier till unga under 30 år. För att säkerställa den konstnärliga friheten bör ett antal kulturstipendier till yrkesverksamma inrättas. Dessa bör fördelas utan krav på motprestation och bedömas endast mot bakgrund av meriter och arbetsprover – inte mot politiska mål. Ansökningsförfarandet är enklare vilket även motsvarar önskemål från området. Den nyligen genomförda konstöversyn som tagits fram av Region Gotland (RS 2021/1692) pekar på det viktiga behovet av stipendier för att säkerställa möjligheter för konstnärer att kunna utvecklas på Gotland.

Stödet bör kunna ges för individuell konstnärlig utveckling för yrkesverksamma och fritt skapande inom samtliga kulturområden. Syftet är att främja yrkesverksamma konstnärers möjligheter att bedriva, fördjupa och utveckla sin konstnärliga verksamhet, främja konstnärlig utveckling och stödja nyskapande kultur.

Skattefria stipendier är den stödform som KLYS (Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd) rekommenderar högst för att säkerställa konstnärlig frihet. I dialog med KLYS har avsaknaden av kravlösa stipendier påpekats. Mer om detta kan läsas i rapporten ”Så fri är konsten” om konstnärlig frihet och armlängds avstånd, framtagen av Kulturrådet.

Kommande behov av ramförstärkning

Den nedskärning av kulturens resurser som skett över tid, bland annat i samband med nedläggningen av kultur- och fritidsförvaltningen, har fått följder. I samband med kartläggningen har det synliggjorts att Region Gotland på grund av resursbrist inte till fullo lever upp till lagkraven i undantagsreglerna för statsstöd kring kommunikation, bedömningsprocess och uppföljning samt att arbetet med arkivering och ärendeadministration är eftersatt. Stödbudgetarna har också minskats i omgångar, vilket har påverkat kulturutbudet för medborgarna negativt och begränsat möjligheterna till utveckling såväl regionalt som för områdets aktörer. En ytterligare aspekt är att stödbeloppen inte har indexreglerats, vilket får till följd att de i verkligheten har minskat varje år.

Region Gotlands stödgivning på kulturområdet har halkat efter övriga Sverige. Jämförelse: Att nå medeltalet i Sverige för kommunala kulturutgifter i kategorin ”allmänt” där stödgivning ingår, skulle innebära ramutökning på 22 mnkr. Gotland saknar också regionala medel utanför kultursamverkansmodellen, vilket bland annat har hindrat stödgivning till fria professionella kulturskapare samt till regionala projekt och produktionsstöd. Med hänsyn till målen i Vårt

Gotland 2040 behövs ytterligare resurser, framför allt mot prioriteringarna ”utveckla attraktionskraften” och ”stärka och utveckla näringslivet” men även ”utveckla kulturen och ta tillvara kulturmiljöerna”.

För att Region Gotlands arbete på kulturområdet ska kunna motsvara den regionala målbilden samt möta lagkrav ser regionstyrelseförvaltningen behov av ramförstärkning från 2024. Ett äskande kommer att presenteras i samband med strategisk plan och budget inför budget 2024. I rapporten (bilaga 2, 5.1 Resurssättning) beskrivs en målbudget i förhållande till ansökningsbelopp och de behov som framkommit under kartläggning och dialogmöten. Behovet bedöms vara 5,8 mnkr i ökad stödgivning samt 0,5 mnkr för kvalitetssäker hantering i relation till utökat arbete med t ex uppföljning, granskning, utökad transparens och kommunikation samt externa bedömares arvodering. Indexreglering föreslås för samtliga stöd för att kunna möta kostnadsökningar i kulturverksamheterna. Regionstyrelseförvaltningen kommer att utgå ifrån rapporten i beräkningar och prioriteringar inför det senare äskandet om ramförstärkning.

Konsekvensbeskrivning

Bedömningen är att förslaget till regler för stöd på kultur- och fritidsområdet skapar förutsättningar för att möta samtliga lagkrav. För att kunna svara upp mot målen i styrdokumentet, områdets behov samt de lagkrav som ställs på hanteringen krävs dock att tid, kompetens och medel finns. Detta förutsätter i sin tur ramförstärkning.

Möjligheten finns att successivt öka resurserna för kulturområdet men bedömningen är att målbudgeten bör nås så snart som möjligt. Om ramförstärkning inte sker eller att en successiv ramförstärkning tillförs mot målbudgeten, måste förvaltningen prioritera åtgärderna för genomförandet. Det kan komma att påverka att hanteringen även fortsatt inte tillräckligt svarar upp mot lagkrav eller att stöd utgår (gäller framför allt de nya stöden projektstöd, produktionsstöd och stipendier för yrkesverksamma), vilket innebär att stödgivningen till fria professionella utgår samt att stödgivningen inte kan svara upp mot målbilden.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att förslaget tar hänsyn till de rättsliga regler som finns för området. Upplägget för regler och riktlinjer, stödformer, allmänna bestämmelser och formuleringar har tagits fram i dialog med Region Gotlands regionjurist. Projektgruppen har även fått rådgivning av bland annat Region Hallands jurist samt Kulturrådets chefsjurist.

Stödgivning på kulturområdet tillhör gruppundantagsförordningen för statsstöd. Undantaget omfattar bland annat stöd till kultur och bevarande av kulturarvet, till regional utveckling, till små och medelstora företag, för att ge små och medelstora företag tillgång till finansiering med mera.

Förordningen ställer dock krav på stödets utformning och mottagare, t ex att stödmottagare inte ska vara på obestånd, transparens i stödgivningsprocesserna, att stöd inte ges till redan påbörjade projekt samt att stöd utlyses offentligt. Det finns också en beloppsgräns att ta hänsyn till. I förslaget har hänsyn tagits till dessa krav i utformningen av allmänna bestämmelser och bedömningskriterier, vilket även utgör en grund för arbetet mot välfärdsbedrägerier. Framöver kommer riktlinjer för tillämpning av dessa regler att upprättas, med tydliga rutiner för kontroll av samtliga bestämmelser samt bedömningsmatriser för respektive stöd.

2. Ekonomiskt perspektiv

Detta ärende gäller inte resurssättningen, utan endast regelverket för stödgivningen. I rapporten/underlaget beskrivs dock de ekonomiska behoven (bilaga 1, rubrik 5.1 resurssättning). För att säkerställa långsiktighet och ekonomisk hållbarhet för kulturområdets aktörer kommer därför ett äskande kopplat till förslaget att presenteras vid budgetberedning för 2024. Med tanke på det internationella politiska läget samt inflationsprognoser, görs bedömningen att den beskrivna ramförstärkningen utgör en lägstanivå för att säkerställa kvalitetssäker verksamhet mot områdets mål. Förvaltningen gör också bedömningen att behovet av förebyggande åtgärder för att undvika utanförskap samt psykisk/fysisk ohälsa är stort (och riskerar att öka) samt att kulturens roll i såväl detta som demokratiutveckling är särskilt viktig just nu.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att förslaget ger bättre förutsättningar för ett brett, varierat och kvalitativt kulturutbud för hela Gotland, vilket i sin tur ger goda förutsättningar för barns kulturupplevelser och eget skapande. Barnperspektivet säkerställs ytterligare genom prioriteringar i områdets planer samt i bedömningsförfarandet.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att det nya stödsystemet samt en kvalitetssäkrad hantering kommer att ge förutsättningar för tydligare uppföljning av jämställdhetsperspektivet. Det säkerställer att perspektivet går att följa i kommande arbete med politiskt förankrade strategier och mål.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att det geografiska perspektivet tillgodoses i de nya stödreglerna, från syfte och mål med stödgivningen till villkor och bedömningskriterier. Förtydligandet kring stöden för landsbygdernas lokaler skapar bättre förutsättningar för såväl geografisk spridning som prioriteringar för att säkerställa en infrastruktur för lokaler för kultur- och fritidsverksamhet över hela Gotland.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att de nya stödreglerna adresserar klimat- och miljöperspektivet framför allt i bedömningsprocessen, då hållbarhetsperspektivet bedöms i såväl ekonomisk-, social- som miljömässig hållbarhet.

Beslutsunderlag

- Bilaga 1: Regler för stöd på kultur- och fritidsområdet
- Bilaga 2: Projektrapport stödgivning inom kulturområdet

Regionstyrelseförvaltningen

Peter Lindvall
Regiondirektör